

HỒ SƠ TÁC PHẨM DỰ THI LIÊN HOAN PHÁT THANH TOÀN QUỐC LẦN THỨ XVI- 2024

1. Tác phẩm:

- Tên tác phẩm: **“Vì sao tiền dành cho đồng bào nghèo dân tộc thiểu số
“bị nhốt” trong Kho bạc?”**

Gồm 03 bài:

Bài 1: Một năm làm nhà, ba năm không trả được nợ

Bài 2: Nhiều dự án nằm im trên giấy

Bài 3: Tháo gỡ vướng mắc, cởi trói tâm lý sợ sai

- Thể loại: Phóng sự
- Thời lượng: 20 phút 47 giây
- Thời gian phát sóng: Ngày 28, 29 và 30 tháng 8 năm 2023
- Trong Chương trình “Theo dòng thời sự” - Ban Thời sự (VOV1), Đài

Tiếng nói Việt Nam.

2. Nhóm Tác giả:

2.1. Trịnh Đình Thiệu

Bút danh: Đình Thiệu

Điện thoại: 0905.153.240

Email: kyphongvov@gmail.com

2.2. Nguyễn Long Phi

Bút danh: Long Phi

Điện thoại: 0914.142.415

Email: longphi1504@gmail.com

- Đơn vị: Cơ quan thường trú khu vực miền Trung, Đài Tiếng nói Việt Nam
- Địa chỉ đơn vị: 40 Pasteur, quận Hải Châu, Tp Đà Nẵng

3. Thông tin trên bằng khen:

- Tên tác phẩm: **“Vì sao tiền dành cho đồng bào nghèo dân tộc thiểu
số “bị nhốt” trong Kho bạc?”**

- Nhóm tác giả: Trịnh Đình Thiệu
Nguyễn Long Phi

- Đơn vị: **Cơ quan thường trú khu vực miền Trung – Đài Tiếng nói
Việt Nam**

XÁC NHẬN THỦ TRƯỞNG ĐƠN VỊ

Loạt phóng sự:

VÌ SAO TIỀN DÀNH CHO ĐỒNG BÀO NGHÈO DÂN TỘC THIỂU SỐ “BỊ NHỐT” TRONG KHO BẠC?

Bài 1: Một năm làm nhà, ba năm không trả được nợ
Thời gian từ: 0 phút đến 6 p45: Thời lượng 6p45g

Phóng viên: Đình Thiệu - Long Phi/VOV miền Trung

MC1: Có nhà mới nhưng trở thành con nợ và bị cắt tiền hỗ trợ hộ nghèo. Câu chuyện “dở khóc dở cười này” đã và đang diễn ra trong cuộc sống đồng bào nghèo dân tộc thiểu số tại vùng miền núi đặc biệt khó khăn ở một số địa phương miền Trung. Thụ hưởng Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi giai đoạn 2021-2025 nhưng trên thực tế, các dự án dành cho bà con vùng đặc biệt khó khăn vẫn còn nằm trên giấy.

MC2: Với tổng nguồn vốn lên đến 137.664 tỷ đồng và sau hơn 2 năm triển khai, nhiều địa phương rơi vào tình trạng tiền nằm im trong Kho bạc, còn dân nghèo chờ dự án. Nhóm PV Đình Thiệu và Long Phi, thường trú tại miền Trung thực hiện loạt phóng sự “Vì sao tiền dành cho đồng bào dân tộc thiểu số “bị nhốt” trong Kho bạc”. Trong chương trình hôm nay, chúng tôi phát Bài 1 của loạt phóng sự này với nhan đề “Một năm làm nhà, ba năm không trả được nợ. Mời quý vị và các bạn cùng nghe:

Voxpop

- “Trước kia, nghe nói được nhà nước hỗ trợ 40 triệu đồng làm nhà. Khi đập nhà cũ xong để làm mới, họ lại kêu nhà tôi không được hỗ trợ nữa, chừ biết làm sao đây?”

- “Hai năm rồi tiền rất nhiều nhưng để tiền về với đồng bào nghèo và thực hiện được thì hết sức khó khăn.”

Làm được nhà mới mà lo hơn mừng, đó là tình cảnh hiện tại của các hộ dân nghèo dân tộc thiểu số ở xã vùng cao Trà Đơn, huyện Nam Trà My, tỉnh Quảng Nam. Đây cũng là những hộ nghèo đầu tiên của tỉnh Quảng Nam được hỗ trợ tiền làm nhà ở của Dự án 1 thuộc Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi giai đoạn 2021- 2025.

Mới chỉ nghe thông báo được hỗ trợ 40 triệu đồng làm nhà, ông Hồ Văn Thí, ở thôn 5, xã vùng cao Trà Đơn, huyện Nam Trà My, tỉnh Quảng Nam đã đi vay mượn tiền làm nhà mới. Nhà làm xong mà chờ mãi không thấy tiền hỗ trợ, còn chủ nợ thì ngày nào cũng đến đòi tiền:

(Băng PV trao đổi với người dân):

- **PV:** Chào anh. Anh làm xong nhà này hết bao nhiêu tiền?:

+ **Người dân:** Cái này là Nhà nước ưu tiên hỗ trợ cho bà con. Làm xong nhà này hết 40 triệu đồng nhưng cứ đợi nhà nước miết, chưa cấp tiền cho bà con

- **PV:** Chưa cấp tiền, vậy anh lấy tiền đâu để làm nhà vậy ạ?:

+ **Người dân:** Lúc đó không có tiền, phải đi ghi nợ tôn, mua đình ở quán ngoài trung tâm xã, công thợ cũng nợ. Tám tôn này họ cũng chở đến, mình ghi nợ, chừ không có tiền trả cho họ.

- **PV:** Bây giờ gia đình mình có lo lắng gì không anh?:

+ **Người dân:** Bên thợ, bên chủ quán đến đòi nợ miết. Nếu họ tháo dỡ cái nhà ni để trừ nợ thì bà mẹ già biết ở chỗ nào. Bà mẹ già ni còn nhà đâu mà ở nữa.

Làm được căn nhà mới tạm gọi là vững chãi ở nơi hẻo lánh, đặc biệt khó khăn này là niềm mơ ước cả đời của người dân nơi đây. Ông Hồ Văn Vân, Phó Chủ tịch UBND xã Trà Đơn, huyện Nam Trà My, tỉnh Quảng Nam cho biết, toàn xã có 220 hộ nghèo nằm trong danh sách được hỗ trợ tiền làm nhà của Dự án 1 thuộc Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi giai đoạn 2021- 2025. Cả 8 hộ nghèo đợt đầu tiên đã xây xong nhà từ cuối năm 2022 nhưng đến nay vẫn chưa nhận được tiền hỗ trợ nên Dự án này tạm dừng lại:

“Huyện giao cho xã thực hiện 8 cái nhà, xã đã làm xong 8 cái nhà, tuy nhiên, xã chưa rút được tiền để chi trả cho hộ gia đình. Bây giờ, làm hồ sơ thủ tục rút tiền để thanh quyết toán cho người dân rất khó. Nhiều hộ nghèo được hỗ trợ tiền nhưng sợ không dám làm nhà, vì sợ sẽ rơi vào tình trạng giống các hộ kia”

Vì sao xảy ra sự tắc trách này?. Cán bộ Phòng Dân tộc huyện miền núi Nam Trà My, tỉnh Quảng Nam thừa nhận có sự nóng vội và thiếu sót trong quá trình thực hiện. Ông Nguyễn Xuân Ba, Phó Trưởng Phòng Dân tộc huyện Nam Trà My, tỉnh Quảng Nam giải thích:

“Tại thời điểm đó, văn bản chưa rõ ràng. Khi nhận định nguồn vốn để hỗ trợ, mình chưa phân biệt được, mình ở cấp dưới nghiên cứu chưa kỹ, chưa sâu vấn đề này. Cho nên mình phân bổ vốn sự nghiệp để hỗ trợ làm nhà là không đúng nguồn. Lỗi do ý kiến chủ quan của Phòng Dân tộc huyện tham mưu phân bổ nguồn vốn bị sai. Chắc chắn chúng tôi phải nhận lỗi vấn đề đó”.

Trở trêu thay, có trường hợp hộ nghèo nằm trong danh sách được hỗ trợ tiền làm nhà nhưng khi làm xong nhà, họ không còn là hộ nghèo và không được hỗ trợ tiền từ Chương trình này như trường hợp của bà Hồ Thị Duyên ở xã Phước Năng, huyện Phước Sơn, tỉnh Quảng Nam. Căn nhà của bà mới xây xong phần thô đành bỏ dở giữa chừng, phải phủ tạm tấm bạt che nắng, che mưa qua ngày. Bà Hồ Thị Duyên không ngờ gia đình mình rơi vào hoàn cảnh nợ nần chồng chất:

“Ngay từ đầu nếu tôi mà biết không được hỗ trợ tiền thì chắc không dám đập nhà cũ để xây nhà mới. Bây giờ nợ nhiều quá, hiện đang làm nhà dở dang mà không có tiền để làm nữa”.

Hiện nay, chính sách hỗ trợ tiền giúp hộ nghèo làm nhà ở của Dự án 1 thuộc Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi giai đoạn 2021- 2025 tại nhiều địa phương miền Trung phải tạm dừng. Vì sao có chuyện này?. Theo Quyết định số 04 năm 2023 của Thủ tướng Chính phủ triển khai Dự án 1 của Chương trình sử dụng nguồn vốn đầu tư công có quy định, công trình sử dụng vốn đầu tư công bắt buộc phải lập dự án, tổ chức đấu thầu, thanh quyết toán theo Luật đầu tư. Thế nhưng, theo ông Đỗ Đình Phương, Phó Chủ tịch UBND huyện Trà Bồng, tỉnh Quảng Ngãi thì làm một ngôi nhà hỗ trợ 40 triệu đồng mà bắt dân phải lập dự án, tổ chức đấu thầu là gây khó cho cả chính quyền địa phương lẫn người dân.

“Vốn đầu tư công trong hướng dẫn cũng không rõ quy trình lập hồ sơ hỗ trợ đối với nhà ở như thế nào. Hồ sơ thanh toán đối với hỗ trợ nhà ở, hiện nay chưa hướng dẫn có lập dự án để hỗ trợ nhà ở hay không và cơ chế thanh toán hỗ trợ nhà ở theo vốn đầu tư là như thế nào.”

Bà Hồ Thị Hà, Trưởng Ban Dân tộc tỉnh Quảng Trị cho biết, tại tỉnh Quảng Trị, ngoài ngân sách Trung ương hỗ trợ 40 triệu đồng, ngân sách địa phương cấp

thêm 10 triệu đồng, Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam kêu gọi ủng hộ thêm mỗi hộ 20 triệu đồng, bình quân mỗi căn nhà thuộc diện này được hỗ trợ 70 triệu đồng. Nếu bà con vay thêm 40 triệu đồng lãi suất ưu đãi từ Ngân hàng chính sách xã hội thì mỗi căn nhà hơn 100 triệu đồng sẽ đảm bảo “3 cứng” theo tiêu chí đã quy định.

Tuy nhiên, nguồn kinh phí đã có nhưng không thể triển khai do vướng thủ tục. Bà Hồ Thị Hà, Trưởng Ban Dân tộc tỉnh Quảng Trị trần trố khi cán bộ muốn giúp dân nghèo làm nhà ở thì lại vướng thủ tục:

“Đề án của Ủy ban Mặt trận trên cơ sở phối hợp với Ban Dân tộc và Sở Lao động Thương binh Xã hội tỉnh kêu gọi xã hội hóa để hỗ trợ, tạo điều kiện cho người dân có thêm tiền để làm nhà. Nếu Ban Dân tộc giải ngân thì Ủy ban Mặt trận cũng vào hỗ trợ song cùng. Hiện nay, phía Ủy ban Mặt trận và tỉnh đã có tiền nhưng cũng không giải ngân được. Cho nên bên Ủy ban Mặt trận hỏi thúc Ban Dân tộc giải ngân nhưng nguồn vốn 40 triệu đồng của kênh Dân tộc miền núi bị tắc, chưa giải ngân được, cho nên Đề án của Ủy ban Mặt trận cũng bị tắc không hỗ trợ được.”

BTV Hà Nội đọc:

*Quý vị và các bạn vừa nghe Bài 1 của Loạt phóng sự “**Vì sao tiền dành cho đồng bào nghèo dân tộc thiểu số “bị nhốt” trong Kho bạc**” của Nhóm PV thường trú tại miền Trung. Vì sao một chính sách nhân văn, vì người nghèo lại gây khó cho người nghèo? Chúng tôi tiếp tục trở lại vấn đề này trong Bài 2 của loạt phóng sự này. Mời quý vị và các bạn đón nghe./.*

Loạt phóng sự:

**VÌ SAO TIỀN DÀNH CHO ĐỒNG BÀO NGHÈO DÂN TỘC THIỂU SỐ
“BỊ NHỐT” TRONG KHO BẠC**

Bài 2: Nhiều dự án nằm im trên giấy
Thời gian từ: 6p47 đến 13p47: Tổng thời lượng: 7p

Phóng viên: Đình Thiệu - Long Phi/VOV miền Trung

Trong chương trình thời sự hôm qua, chúng tôi phát Bài 1 của Loạt phóng sự “Vì sao tiền dành cho đồng bào nghèo dân tộc thiểu số “bị nhốt” trong Kho bạc?” phản ánh thực trạng “dở khóc dở cười”, hàng loạt hộ nghèo vùng đồng bào dân tộc thiểu số ở miền Trung lâm cảnh nợ nần khi đi vay nợ xây nhà dù chưa nhận được tiền hỗ trợ.

Đây chỉ là một trong những bất cập trong việc thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi giai đoạn 2021-2025. Hai năm qua, hầu hết các địa phương trong cả nước gặp khó khăn khi triển khai Chương trình này. Tiếp tục loạt phóng sự này, trong chương trình hôm nay, chúng tôi phát Bài 2 với nhan đề “Nhiều dự án nằm im trên giấy”:

Trà Thanh, một xã đặc biệt khó khăn ở huyện Trà Bồng, tỉnh Quảng Ngãi có đến 99% dân số là người dân tộc Cor, trong đó 97% số hộ thuộc diện nghèo và cận nghèo. Thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi giai đoạn 2021-2025, chính quyền địa phương lên kế hoạch hỗ trợ con bò giống giúp hộ nghèo 4 thôn trong xã cùng chăn nuôi gây đàn, phát triển kinh tế, vươn lên thoát nghèo. Cũng như các hộ nghèo khác, ông Hồ Văn Tha, ở thôn Ba, xã Trà Thanh mòn mỏi chờ đợi hơn 2 năm nay mà bò giống vẫn chưa thấy về:

“Vừa rồi có chương trình cấp bò giống, hỗ trợ tiền làm nhà ở cho hộ nghèo chưa có nhà ở. Chương trình nghe triển khai cũng lâu rồi, nhưng tới thời điểm này, bà con chưa được hưởng lợi. Bà con rất trông chờ.”

Niềm mong mỏi của bà con cũng là sự sốt ruột của cán bộ. Rất nhiều cuộc họp bàn việc triển khai thực hiện chương trình này vẫn chưa tìm được lối ra.

(Nền cuộc họp)

Hai năm qua, xã Trà Thanh được phân bổ hơn 14,5 tỷ đồng nhưng đến nay mới hoàn thành được một công trình cấp nước sinh hoạt tập trung, xây dựng 2 tường rào, cổng ngõ trường học và một đường bê tông xi măng, giải ngân hơn 5 tỷ đồng. Gần 10 tỷ đồng còn lại dự kiến hỗ trợ làm nhà ở, cấp bò giống cho hộ nghèo nhưng tiền vẫn còn nằm trong kho bạc. Ông Hồ Văn Thịnh, Chủ tịch UBND xã Trà Thanh, huyện Trà Bồng đứng ngồi không yên vì tiền đã có mà không thể chi hỗ trợ cho người nghèo:

“Tôi là người thường xuyên làm việc trực tiếp với người dân. Cả tháng nay cứ mỗi lần đối thoại với người dân là họ chửi vì tiền chưa đến tay dân. Rất là khó khăn, chúng tôi thấy cũng sốt ruột. Giờ nghe đau đầu quá, mà không giải ngân được thì huyện kiểm điểm cán bộ xã, nhưng cơ chế chính sách vương thế này thì khó thực hiện lắm.”

Người dân khát vốn mà tiền vẫn ‘bị nhốt’ trong kho bạc không thể giải ngân là chuyện có thật. Nguyên nhân theo giải thích từ cán bộ địa phương là vương thủ tục pháp lý. Các cơ quan Trung ương chậm ban hành các văn bản hướng dẫn thực hiện. Quá trình triển khai, phát sinh nhiều vướng mắc, chính quyền cấp xã báo cáo lên huyện, huyện lại kiến nghị tỉnh và tỉnh tiếp tục kiến nghị lên Trung ương..., rồi lại chờ sửa đổi quy định, hướng dẫn thực hiện. Mặt khác, các cấp chính quyền cũng ban hành quá nhiều văn bản hướng dẫn, có địa phương “sản xuất” đến 600 văn bản nên cán bộ thực thi nhiệm vụ phải mất rất nhiều thời gian nghiên cứu về những “độ vênh chồng chéo”, không sát thực tế:

Vox pop

- *“Quy định vênh với thực tế. Đối với vốn sự nghiệp trên 100 triệu đồng là bắt buộc phải đấu thầu. Đối với tổ nhóm hộ họ không có tư cách pháp nhân nên không thể đấu thầu được.”*

- *“Do cơ chế mình chưa rõ ràng. Từ cơ chế không rõ cho nên không dám mạnh dạn làm và dễ dẫn đến sai sót”*

Một trong những bất cập được chỉ ra trong việc không thể giải ngân là quy định yêu cầu người dân phải lập dự án phát triển sản xuất theo chuỗi giá trị. Theo ông Lê Thanh Hưng, Bí thư Huyện uỷ Nam Trà My, tỉnh Quảng Nam, để đảm bảo các thủ tục thì cán bộ xã phải xắn tay áo làm thay cho dân:

“Thủ tục nào cũng có cán bộ xã, trưởng thôn làm thay thì người dân sẽ không thấy được những vấn đề mà bản thân mình cần làm để từ đó cố gắng, nỗ lực, quyết tâm bỏ công sức chăm sóc. Làm như thế họ sẽ y lại như là được cho không vậy.”

Một trong những Dự án được nhiều người hy vọng có cơ hội thoát nghèo là Dự án 3 về “Phát triển sản xuất nông, lâm nghiệp bền vững, phát huy tiềm năng, thế mạnh của các vùng miền để sản xuất hàng hóa theo chuỗi giá trị”. Thế nhưng, 2 năm nay, dự án này vẫn nằm im trên giấy. Ông Nguyễn Thành Phương, Chủ tịch UBND xã Trà Nam, huyện miền núi cao Nam Trà My, tỉnh Quảng Nam cho rằng, theo quy định, dự án sử dụng vốn sự nghiệp trên 100 triệu đồng phải tổ chức đấu thầu. Khổ nổi, các tổ nhóm lại không có tư cách pháp nhân để tham gia đấu thầu nên khó thực hiện quy định này:

“Xã có 99% dân số là người dân tộc thiểu số, người Xê Đăng, người dân cũng không hiểu đấu thầu là gì, rất khó trong triển khai thực hiện.”

Thực tế, tại các huyện miền núi, vùng đồng bào dân tộc thiểu số, đội ngũ cán bộ ít, địa bàn rộng, núi rừng hiểm trở, năng lực và trình độ cán bộ cơ sở và người dân còn hạn chế. Trong khi đó, Chương trình có quá nhiều điểm mới, nhiều nội dung chưa rõ ràng, không phù hợp, càng khó triển khai thực hiện. Đó là chưa kể tâm lý của một bộ phận cán bộ sợ sai, sợ trách nhiệm, không dám tham mưu, không dám triển khai công việc. Ông Võ Phiên, Phó Chủ tịch UBND tỉnh Quảng Ngãi cho rằng chỉ khi nào tháo gỡ những “điểm nghẽn” trong thủ tục, có hướng dẫn cụ thể, đảm bảo căn cứ pháp luật thì các chính sách mang tính đột phá mới được đi vào cuộc sống:

“Tôi đây có sửa được cơ chế thì mới làm được, nếu không sẽ bị đứng lại. Bởi vì địa phương không dám làm, ở cấp dưới cơ sở cũng không dám làm, nếu có ý giải ngân thì rủi ro rất lớn. Mình muốn cán bộ làm thì phải có hành lang pháp lý cho họ làm.”

Những khó khăn mà các địa phương gặp phải như đã nêu là lý do khiến tỷ lệ giải ngân vốn của Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi giai đoạn 2021-2025 rất thấp. Cụ thể như tỉnh Quảng Nam, nguồn vốn của năm 2022 không giải ngân được phải chuyển sang năm 2023 và cũng mới giải ngân hơn 25%; riêng nguồn vốn của năm 2023 mới giải ngân hơn 8,5%. Tại tỉnh Quảng Ngãi, nguồn vốn này của năm 2022 giải ngân được 42%, vốn của năm 2023 kể cả năm 2022 chuyển sang cũng mới giải ngân được 15%. Bà Đinh Thị Trà, Chủ tịch UBND huyện Sơn Hà, tỉnh Quảng Ngãi lo lắng khi tỷ lệ giải ngân quá thấp:

“Chúng tôi lo lắng nhất, nguồn lực thì mất, cuối năm giải ngân không đạt, sang năm sau không hoàn thành nhiệm vụ. Nhưng nếu để giải ngân cho đạt mà hành lang pháp lý không đảm bảo thì không ai dám làm. Cơ chế như hiện nay, cán bộ rất áp lực. Chưa có năm nào mà tiền chúng tôi lại xin trả, xin cấp vốn ít để chúng tôi có cơ hội giải ngân.”

BTV Hà Nội:

Các địa phương lo lắng, nếu những vướng mắc vừa nêu không kịp thời tháo gỡ thì nguồn vốn của Chương trình này không thể giải ngân và khó hoàn thành mục tiêu đặt ra. Chúng tôi sẽ trở lại vấn đề này **trong Bài cuối của Loạt phóng sự “Vì sao tiền dành cho đồng bào nghèo dân tộc thiểu số “bị nhốt” trong Kho bạc?”**

Loạt phóng sự:
VÌ SAO TIỀN DÀNH CHO ĐỒNG BÀO NGHÈO DÂN TỘC THIỂU SỐ
“BỊ NHÓT” TRONG KHO BẠC?

Bài cuối: Tháo gỡ vướng mắc, cởi trói tâm lý sợ sai

Thời gian từ 13p49 đến 20p47: Thời lượng: 6p58g

Phóng viên: Đình Thiệu - Long Phi/VOV miền Trung

Thưa quý vị và các bạn! Trong các chương trình thời sự trước, chúng tôi phát Loạt phóng sự “Vì sao tiền dành cho đồng bào nghèo dân tộc thiểu số “bị nhót” trong Kho bạc?” Các địa phương lo lắng, nếu các vướng mắc hiện nay không kịp thời tháo gỡ, mục tiêu của Chương trình rất khó hoàn thành. Giải pháp nào giải quyết những vấn đề đã được chỉ ra khi quãng thời gian hoàn thành Mục tiêu chỉ còn một nửa? Trong chương trình hôm nay, chúng tôi phát Bài cuối của loạt phóng sự này với nhan đề “Tháo gỡ vướng mắc, cởi trói tâm lý sợ sai”. Mời quý vị và các bạn cùng nghe:

Ngày 24/6/2023, Chính phủ ban hành Nghị định số 38 về *Sửa đổi, bổ sung một số điều của Nghị định số 27 năm 2022 của Chính phủ quy định cơ chế quản lý, tổ chức thực hiện các Chương trình mục tiêu quốc gia* trên cơ sở kiến nghị của các bộ, ngành trung ương và địa phương (gọi tắt là Nghị định 38). Nghị định này cùng với một số văn bản, thông tư hướng dẫn của các bộ, ngành Trung ương đã cơ bản tháo gỡ vướng mắc về mặt thủ tục pháp lý để triển khai các Chương trình mục tiêu quốc gia.

Tuy nhiên, theo ông Hà Ra Diêu, Phó Trưởng Ban Dân tộc tỉnh Quảng Nam, một số nội dung của Nghị định 38 và văn bản hướng dẫn trước đó của một số bộ, ngành vẫn chưa thống nhất. Ông Hà Ra Diêu cho rằng, địa phương vẫn gặp nhiều khó khăn do Nghị định đã sửa đổi nhưng thông tư vẫn như cũ, rất lúng túng khi áp dụng:

“Cơ chế đã được tháo gỡ rồi, rõ ràng, dễ làm nhưng quy trình lập dự án, phê duyệt dự án thực hiện và định mức thì chưa nói đến, rất khó triển khai. Chúng tôi đã có kiến nghị Trung ương rồi, Ban chỉ đạo Chương trình mục tiêu quốc gia của Trung ương đã tiếp thu và có công văn thông báo Trung ương đang điều chỉnh, sửa đổi, bổ sung Thông tư 15.”

Hiện nay, giải pháp tháo gỡ vướng mắc là vấn đề cấp bách đối với các địa phương được thụ hưởng các Chương trình này.

Ông Trần Anh Tuấn, Phó Chủ tịch UBND tỉnh Quảng Nam cho rằng, Trung ương cần hạn chế ban hành nhiều loại văn bản như hiện nay:

“Thật ra văn bản nhiều như vậy cấp tỉnh còn “quáng gà” chứ còn anh em cấp dưới xã trực tiếp thực hiện đọc văn bản còn “mờ mắt”, hình dung không ra được. Các bộ chủ quản nên tích hợp một văn bản hướng dẫn thực hiện Chương trình, trở thành một cẩm nang. Sau này nếu có kiểm tra, kiểm toán hay thanh tra thì cũng dễ và hạn chế sai sót.”

BOX thông tin

- Thực hiện Nghị quyết Đại hội lần thứ 13 của Đảng về ưu tiên nguồn lực phát triển vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi, cuối năm 2019, Quốc hội đã ban hành Nghị quyết số 88 phê duyệt Đề án tổng thể phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi giai đoạn 2021-2030.

- Cụ thể hóa Nghị quyết này, năm 2021, Thủ tướng Chính phủ ký Quyết định 1719 phê duyệt Chương trình Mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi giai đoạn 2021-2030; giai đoạn 1, từ năm 2021 đến năm 2025. Dự kiến tổng mức vốn để thực hiện trong giai đoạn 1 hơn 137.664 tỷ đồng.

- Thế nhưng, qua hơn một nửa thời gian thực hiện của giai đoạn 1 của Chương trình này, cả nước mới giải ngân hơn 18,5%. Nhiều nơi tiền dành cho đồng bào nghèo “bị nhốt” trong kho bạc, không thể giải ngân được.

- Chương trình này đã đi qua 2 năm thực hiện nhưng vẫn còn nhiều vướng mắc, cần tập trung tháo gỡ, cởi trói tâm lý sợ sai.

Năm 2021, Bộ Chính trị ban hành Kết luận số 14 về chủ trương khuyến khích và bảo vệ cán bộ năng động, sáng tạo vì lợi ích chung.

Thế nhưng, một số văn bản quy phạm pháp luật vẫn chưa theo kịp chủ trương này. Vì thế, hiện có nhiều cán bộ, công chức thực thi nhiệm vụ rất sợ “vào lò”. Không phải họ không dám nghĩ dám làm nhưng làm cái gì, họ đều phải thực hiện đúng các quy định pháp luật. Ông Võ Phiên, Phó Chủ tịch UBND tỉnh Quảng Ngãi cho rằng, hiện nay, giữa sợ sai và không sợ sai có nhiều quan điểm khác nhau. Về mặt pháp lý, khi triển khai thực hiện áp dụng theo công văn rất dễ gặp

rủi ro. Theo ông Võ Phiên, nếu đúng quy định, bản thân cán bộ, công chức chỉ được phép làm những gì luật pháp cho phép:

“Nếu đúng quy định thì người cán bộ, công chức chỉ được phép làm những gì được luật pháp cho phép. Anh làm ngoài phạm vi đó là trật. Bây giờ nếu anh làm việc A, B, C thì khi cơ quan Thanh tra, Kiểm tra vào sẽ hỏi, anh làm như thế là căn cứ vào điều, khoản nào? Vấn đề này căn cứ vào đâu? Thậm chí khi làm việc đó có văn bản hướng dẫn nhưng văn bản đó không phải văn bản quy phạm pháp luật thì cũng coi như chưa chuẩn. Vấn đề đó đúng hay sai có thể do các cơ quan đó có những nhận thức khác nhau về vi phạm đó và họ quy kết là sai vì đó không phải là văn bản quy phạm pháp luật”

Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi đã được tích hợp từ 118 chính sách, 10 dự án, 22 tiểu dự án và 55 nội dung thành phần và chịu sự quản lý của 23 bộ, ngành Trung ương. Vì thế, có nhiều văn bản còn chồng chéo, thậm chí xung đột với nhau khi hướng dẫn thực hiện. Các địa phương gặp nhiều lúng túng, không biết làm như thế nào cho đúng.

Tuy nhiên, trong “cái khó ló cái khôn”. Một số địa phương từ trong khó khăn, vướng mắc đã biết vận dụng sáng tạo, xây dựng các mô hình hay, cách làm mới hiệu quả. Mới đây, tỉnh Quảng Nam đã phân công nhiệm vụ cụ thể cho các thành viên Ban Chỉ đạo phụ trách đứng điểm ở địa phương (huyện, xã) và phân công nhiệm vụ cho các cơ quan, đơn vị phụ trách theo dõi, hướng dẫn thực hiện các Chương trình mục tiêu Quốc gia, kịp thời xử lý khó khăn, vướng mắc ngay tại địa phương mình.

Phó Thủ tướng Trần Lưu Quang khẳng định, đây là Chương trình chăm lo cuộc sống cho đồng bào nghèo miền núi có nhiệm vụ chính trị quan trọng và có ý nghĩa nhân văn rất lớn. Nhưng không phải địa phương nào cũng quan tâm chương trình này như nhau. Nơi nào quan tâm thì nơi đó việc chạy, đâu đó vẫn còn cán bộ chưa làm tròn trách nhiệm của mình với đồng bào nghèo. Tại sao cũng cơ chế đó, có địa phương làm rất tốt?. Phó Thủ tướng Trần Lưu Quang khẳng định, trong 52 tỉnh, thành được thụ hưởng chương trình này, có những địa phương làm rất tốt. Phó Thủ tướng Trần Lưu Quang nêu rõ, tinh thần chung là phải hết sức nỗ lực để tiếp tục giải quyết những vướng mắc phát sinh, làm sao có thể giải ngân vốn đúng hạn:

“Bây giờ, một số địa phương vẫn nợ chưa phân bổ vốn, vẫn nợ phần chính sách mà địa phương phải ban hành. Cứ nói khó đủ điều nhưng có địa phương khác làm cách đây mấy năm vẫn chạy đều. Tới đây, địa phương nào làm tốt, giải

ngân tốt, công trình hiệu quả, tránh lãng phí, phát huy tác dụng sẽ được chi tiền nhiều hơn. Tôi đây, tất cả các văn bản sẽ đẩy mạnh tối đa phân cấp cho địa phương. Chính địa phương mới biết mình làm như thế nào mới hiệu quả tốt nhất.”

BTV Hà Nội đọc: Quý vị và các bạn vừa nghe **Bài cuối với nhan đề “Tháo gỡ vướng mắc, cởi trói tâm lý sợ sai”** trong **loạt phóng sự “Vì sao tiền dành cho đồng bào nghèo dân tộc thiểu số “bị nhốt” trong Kho bạc”** của nhóm Phóng viên Đình Thiệu và Long Phi, thường trú tại miền Trung./